
AÇIKOTURUM

Yöneten: Dr.Ecz. Azmi Kerman-Eskişehir Ecza Koop.Yön.Kur.Bşk.

KOOPERATİFLER ECZA KOOPERATİFLERİ SORUNLARI YENİ YAKLAŞIMLAR

Konuşmacılar:

Muammer Niksarlı

Doç.Dr.Mine Tekeli

Ecz. Sait Yücel

KOOPERATİFLER ECZA KOOPERATİFLERİ SORUNLARI, YENİ YAKLAŞIMLAR

YÖNETEN: Dr. Ecz. Azmi KERMAN

Eskişehir Ecza Koop. Yönetim Kur. Bşk.

Bildiğiniz gibi kooperatifçilik 1850'li yıllardan itibaren Batı'da başlamış bir olgu. Batı'da endüstri devrimi sonrasında aynen sendikalarda olduğu gibi çalışanların ezilmişliğinin sonucunda onların dayanışması ve bir arada mutlu olma yolunda çabalarıyla kooperatifçilik olgusu başlamış ve sonradan bütün dünyaya yayılmış.

Yanılmıyorsam bugün Dünya Kooperatifler Birliği çatısı altında 73 ülkenin 650'ye yakın kooperatif üyesi var. Bu hayli büyük bir rakam, yani tüm dünyada kooperatifçilik olgusunun ne kadar geliştiğini göstermesi bakımından ilginç geliyor bana.

Ülkemizde de kooperatifçilik girişimi epey uzun bir zamandan beri sürüyor. Biliyorsunuz Türkiye'de tarım amaçlı ve tarımdışı kooperatifler var. Tarım dışı kooperatiflerin sayısının 30 bine yaklaştığı söyleniyor. Veriler böyle. Tabii hem Türkiye'de hem dünyada bu kadar çok kooperatifin ve kooperatif üyesinin sorunları da olması gerek.

İşte bu sorunlara yeni yaklaşımları ve çözüm önerilerini biraz sonra sayın oturmucular sizlere sunacaklar. Aramızda bulunan değerli konukları sizlere sunmak istiyorum.

Sayın Mine Tekeli Ankara'dan zahmet edip geldiler. Kendisi Gazi Üniversitesi'nde, İktisat Fakültesi'nde öğretim üyesi, ancak kooperatifçilik bölümünde çalışıyorlar ve kooperatifçiliğe büyük ilgileri var. Bu konuda çalışmaları var. Kendisini çok eskiden beri tanıyorum.. Çok değerli katkılar vereceğini umuyorum.

Sayın Muammer Niksarlı Ankara'da bu konuda çalışan bir arkadaşımız. Kendisi Kent Koop. Genel Başkanı, insanları konut sahibi yapma yönünde büyük çabaları var. Aynı zamanda Türkiye Milli Kooperatifler Birliği genel başkan yardımcısı olarak görev yapıyor.

Sol tarafımda hepimizin tanıdığı, bizden birisi, meslektaşımız Ecz. Sait Yücel var. İstanbul Eczacı Odası'nın eski başkanlarından. Çağdaş eczacılık hareketinin değişmez ve mümtaz simalarından birisi. 1989 yılından beri kooperatifçilik yapıyor ve İstanbul kooperatifçilik hareketinde önemli bir yeri var. O da mesleğimizle ilgili açılımları size sunacak. Söz sırası Mine Tekeli'nin. Buyurunuz efendim.

Doç. Dr.Mine TEKELİ

Gazi Üniversitesi İkt.Bilimleri Fak.

Mesleğine her yönüyle hakim olduğunu; ülke düzeyinde son derece etkin bir örgütlenmeyle tüm Türkiye'ye kanıtlamış seçkin bir eczacı topluluğuna hitap etmekten son derece mutlu olduğumu bildirerek sözlerime başlamak istiyorum. Özellikle bu oturumu eczacı odalarıyla, ecza kooperatiflerinin iş birliği ile hazırlanmış olmasını son derece önemli ve Türkiye açısından dikkat çekici bir gelişme olarak kaydediyorum. Bilindiği üzere tüm dünyada özellikle 80'li yıllardan sonra yaşanan çalkantılar tüm ülke ekonomilerini ve uluslararası pa-

zarları alt üst etmiş bunun getirmiş olduğu ekonomik, sosyal, politik sorunlar tüm sektörlerde hissedilmeye başlanmıştır. Toplum çok yakından ilgilendiren sağlık gibi önemli bir sektörün içinde önemli bir özellikle yer işgal eden ecza sektörünün ise bu çalkantılara karşı koyabilmenin gerekliliğini bütün sektörlerden son derece önce kavrayıp kooperatif örgütlenmesine 1980'li yıllardan sonra hız vererek bugün büyük sayıda kooperatif çizgisine, çok sayıda kooperatiflerin oluşturduğu bir kooperatif çizgisine eczacıların gelmiş olmasını çok büyük bir sevinçle karşılıyorum. Bunun da kendilerine çok büyük bir sorumluluk getirdiğini bu başarının aynı zamanda kendilerini büyük bir sorumluluk altına da soktuğunu vurgulamayı kendime görev biliyorum. Dünyada az önce sözünü ettiğimiz bu büyük çalkantılar, artık - özellikle meslek alanlarında-gönüllü örgütlenmeleri önemli hale getirmiştir. Artık devlet, yani hükümet sorunların üstesinden tek başına gelme yeteneğini yitirmiştir. Zaten de gerekli görülmemektedir. Günümüzde tartışılan ekonomi olayındaki özelleştirme olayı da bundan kaynaklanıyor.

Eczacıların özelleşme diye bir sorunu yok. Sadece eczacıların özelleşmesi diye bir sorunu var sanıyorum. Çünkü eczacılar sorunları nedeniyle eczanelerini kurmanın getirdiği burukluk içinde kamu kuruluşlarına transfer olmakta. Yani bir eczacı özelleştirmesi Türkiye için sorun gibi gözüküyor. Şimdi bu gönüllü kuruluşların tabii içinde en önemlisi gelişmekte olan ülkeler arasında çok rastlanan meslek örgütleri bu açıdan eczacı odalarının son derece etkin bir meslek kuruluşu ağını gerçekleştirmiş olmaları burda çok önemli bir olay. Fakat bununla yetinmeyip şartların çok iyi bilincinde olarak bir kooperatifleşmeye gidip bu kooperatif eczacılarla eczacı odalarının meslek gönüllü kuruluşlarının yani gönüllü kuruluşlar sektörünü oluşturan eczacı odalarıyla kooperatif ecza işletmelerinin işbirliği dünyada yaşanan çağdaş gelişmenin en önce tüm sektörlerden Türkiye'deki en önce algılanıp uygulamaya geçirildiğinin çok güzel bir kanıtı. Ben bu

gelişmenin çok daha ilerilere götürüleceği inancını taşıyorum. İş buraya kadar uzanmış iken şimdi bu gönüllü kuruluşlar ağının içinde ecza kooperatifleri ne yapabilirler işlevleri ne olmalıdır? Hangi çizgideler? Bunu tartışmak istiyorum. Eczacılık mesleği bilindiği üzere sağlık sektörünün en önemli kesimi. Yani eczacılar olmazsa sağlık amaçlı tüm hizmetler de sonuca ulaşamayacaktır. Ama burda ilginç olan bir nokta var. İnsanlara sağlık hizmetini ulaştırmada en önemli işlevi üstlenen eczacı bu hizmeti layıkıyla yerine getirebilmek için de kendini iyi etmek zorunda. Biz bakıyoruz ki Türkiye'de ki eczacılarımızın kendisi de hasta. Ne anlamda hasta? Sağlık hizmetine gönül vermiş, bunun bir savaşçısı pozisyonundaki eczacılar hasta hasta bu işlevlerini yapmaya çalışıyorlar. Eczacılarımız neden hasta? Eczacılarımız hasta çünkü eczacılık bir işletme.

Yani sağlık öğreniyorsunuz, sağlık ordusuna katılmak için dolayısıyla, ama sağlık hizmetini gerçekleştirmek için işletmeci olmak zorundasınız. İşletmeci olamıyorsunuz. Öyle mi? İşletmeci olmanız lazım, yani kar etmeniz lazım. Kar edemezseniz sağlıklı hizmet veremezsiniz. Aç insan başta, yaşayan insan sağlıklı beslenemez. Şimdi eczacılarımızda bu durumda. Ben yayınlarınızı elimden geldiği kadarıyla tabii bizimle henüz iletişim kurulmadığı için tabii bu gönüllü ağ, işbirliği ağı güzel kurulmuş ama henüz işletmecilerle, işletme kesimiyle, ekonomi kesimiyle çok sağlıklı ve sıkı işbirliği henüz yok, umuyoruz tabii kurulacak. Bu ne üniversite düzeyinde ne de mesleği icra edenler düzeyinde tam böyle bir bağlantının kurulmadığını hissediyorum ve özellikle de bunun üzerinde durmaya çalışıyorum. Edinebildiğim izlenim eczacılar kar oranlarını, elde ettikleri karın, buna karlılık diyorlar ki karlılık başka bir şeydir işletme de karlılık da yanlış ben bütün ecza yayınlarında karlılık düşük, karlılık düşük, karlılık başka bir şey. Sermaye bölü kar oranıdır. Yani koyduğunuz sermaye karşısında ne kadar kar elde ediyorsunuz. Karınız düşük demek istiyorsunuz. Yanlış bir terimle daha ordasınız

yani. Özür dileyerek söylüyorum yani işletmecilik açısından çok büyük noksanlar sözkonusu. Karla karlılığı daha henüz eczacılara biz yüksek lisans düzeyinde öğretememiştir. Bir ecza işletmeciliği dersi var ama burda kim ne öğretiyor? Bu dersi gerçek iktisatçılar mı, işletmeciler mi veriyor? Bu işletmecilik adı altında verilen eğitimin türü nedir? Örneğin Türkiye'de şu anda son rakamları bilemiyorum. Dört eczacıdan biri kooperatif üyesidir deniyor. Bir kooperatif işletmeciliği var mı? Eczacı eğitimi içinde çok merak ediyorum. Ve şunu da merak ediyorum, eczacılarımız içinde işletmecilik ya da kooperatif işletmeciliği alanında mastır yada doktora yapmak isteyenler var mı? Şimdi bunları şu açıdan vurguluyorum. Kar etmek istiyorsanız eğer edemiyoruz diye şikayet ediyorsunuz. Ediyor musunuz? Ediyoruz. Karımız düşük benim edindiğim, elde ettiğim rakamlar öyle. Avrupa'da en düşük karda çalışan sektör bizimki diyorsunuz. Avrupa'da, sizin yayınlarımızdan elde ettim, Avrupa'da en düşüksünüz. Bunu kurcalamak lazım. Bunu kurcalamazsanız siz, etkin ilaç üretip, etkin ilaçla ilgili hizmet veremezsiniz, kendinizi iyi edemediğiniz sürece önce burayı aşacaksınız. Ciddi bir işletmecilik sorunuz var. Ciddi bir ekonomi ve işletmeci olduktan sonra ancak iyi bir eczacı olabilirsiniz.

Ondan sonra iyi, etkin hizmet verebilirsiniz diye düşünüyorum. Çünkü şunu da edindiğim bilgilere göre vurgulamak istiyorum. İlaç çok maliyetli bir konu. Yani korkunç bir finansman gerekiyor. Öyle değil mi? Yani finansman. Eczacı demek paranın içine girecek kişi demektir. Çok para lazım. Eczaneyi kurarken başlıyor, zaten bu parayı bulamadığımız için sanıyorum çok büyük bir kesiminiz istemeden kamu sektöründe, kamunun çeşitli alanlarında herhangi biri gibi hizmet görüyorsunuz bu acı bir şey. Bu mesleğe gönül vermiş, bu meslek içinde yoğrulmuş bir insanın herhangi bir yerden mezun olmuş bir kişi gibi herhangi bir işte çalışması çok acı bir şey ben bunu hissediyorum. Ben işletme eğitimi gördüm. Başka bir alanda, bir başka yerde ezilip

gitmeyi kendi içime sindiremem. Bu ağır bir sorun. Bu işte şeyden kaynaklanıyor. Yoğun para, işte onun için yoğun para isteyen bir işin içindediniz. Yani yoğun olarak ekonomi ve işletmenin içindediniz. Şimdi bu sorunlar arttı, sizin öteki sektörlerden çok daha farklı bir yönünüz var. Çok daha sizi güçlüğe iten bir sorun daha var. İlaç etkin araştırmayı, geliştirmeyi gereksinen yüksek teknoloji alanıdır. Sanayii olarak ilaç sanayii yüksek teknoloji alanıdır. Benim kaynaklardan yine elde ettiğim bilgi. Yani uzay, nükleer enerji, şimdi bir insanın uzayla ilgili bir iş yapması neyse, eczacının da o işe girmesi gibi bir şey bu. Yani uzay teknolojisi nasıl araştırma, geliştirme istiyorsa on yıllara, yirmi yıllara uzanan büyük miktarlarda yenen elektronik sanayici nasıl bir para gereksinimi içindeyse ve bunun getirdiği araştırma, geliştirme yükünün altında eziliyorsa, bunu yapamamanın verdiği olumsuz sonuçları yaşıyorsa eczane sektörü de bu yüksek teknolojiyle ayakta duran. Yüksek teknoloji ile niye ayakta duruyor. Teknolojiyi yenileyemediğin zaman sen yeni ilaç üretmiyorsundur. Bu çok kötü bir olay. Çünkü hastalıkların türü zamana, zemine göre değişiyor. Şimdi şu anda sağlık sektöründe çalışanların yoğun araştırmaya sevkeden bir sürü hastalık eskiden belinmeyen hastalıktı. Şimdi bu hastalıklara yeni ilaçla hitap edeceksin etkin tedavi istiyorsan. Yeni ilaç demek, yeni yüksek teknoloji demek. Bu da para. Yani araştırma geliştirmeye para, sonuçta buna uygulamayacağın zaman teknoloji para.

Bunun dışında bunu işletme düzeyine indirdiğin zaman o işletme düzeyinde, birim işletme düzeyinde gereksinimi olan şey para. Yani bu çok yoğun bir sorunuz. İşte parasal sorunu nasıl çözeriz. Bu parasal soruna biz diyoruz ki kooperatifleşerek çözersiniz. Çünkü kooperatif çatısı altında eczacılar bir araya geldiği zaman büyüyorlar. Büyük ölçüye ulaşıyorlar. Büyük ölçek yani dayanışma yoluyla bu parasal sorunlarını çözme fırsatını kazanıyorlar. Artı kendi aralarında örneğin bir kooperatif bankası kurma fırsatı elde ediyorlar. Henüz

Türk kooperatif hareketinde de sorunlar var ama bu sorunları gelin diyoruz, ecza kooperatifleriyle Türk kooperatifi hareketi birlikte aşsın. Birbirimize destek olalım. Bizim de önümüzü açın, zorlayalım. Çünkü ilaç sektörü devletin yakın ilgisini çeken alanlardan biri. Devletin yakın ilgisini isteyen hareketlerden biri de kooperatifçilik hareketi. Aynı yerde buluşuyoruz. Zaten bu kooperatifleşmeyi yaygınlaştırırsak, sanıyorum devletten de bir takım olanakları sağlama fırsatını da hep birlikte elde etmiş olacağız.

Şimdi bu kooperatifçilik çatısı altında birleşmemiz sadece maliyet avantajı getirmiyor. Maliyet avantajının yanı sıra, kendi teknolojimizi de üretme fırsatı yaratacak. Elimize belirli bir para geçtiği zaman belirli bir araştırma, geliştirme kadrosu kurma fırsatımız doğacak. Biz ne diye başkalarının ürettiği teknolojiyi satın alalım. Yani sizlerin son günlerde çok tartıştığınız, çok da sık sık vurguladığınız patent hakkı olayında niye kendimize tepkimizi vermeyelim. Bu sorunu, yakınmamızın ötesinde kendi çabamızla çözme yollarını neden aramayalım. Patent hakkı nedir? Yeni ilaç üretimi için, yeni teknolojiyi kullanan insanı bu teknolojiyi doğal olarak satma hakkıdır. Şimdi bir yeni ilaç üretimi için araştırma geliştirmeye giriştiğin zaman benim elde ettiğim rakamlara göre 20 milyar dolar dolaylarında bir para gerekiyor. Şimdi 20 milyar dolar harcayacak bir kişi bir yeni ilaç bulacak, tabii ki bunu satacak. Yani patent yasasına karşı çıkmak mümkün değil. İster eczacı olalım ister başka birşey. Bu zorunlu 20 milyar dolar harcayacak adam bunu sana satmayacaksa, o 20 milyarı nerden kazanacak. Geri alacak ki tekrar yeni teknoloji üretsın. Tekrar hizmet görsün, sağlık sektörünü ileriye taşısın ve etkinlik de oldukça düşük. Bugün deniliyor ki bu araştırma geliştirme çabaları sonucunda benim elde ettiğim bir rakam 700 küsur tane ilaç bulunuyor. Bunun gerçekten yeni olanı %30 oranında. Yani %70'te bu harcamanın boşa gidiyor. Yeni ilaç değil diyorlar. Şimdi %70'lik de bir fire var. Şimdi bu durumda yeni teknolojinin patentine ben para ödemeyeyim diye-

mezsınız. Bir de şundan diyemezsiniz, artık uluslararası rekabet, pazar, uluslararası pazar olmuştur. Eczacılık sektöründe de, işletmesinizdir. Hiç bir işletme ulusal pazarın içinde değildir. Artık günümüzde siz bunu en iyi hissedenlerden birisiniz ki 80'li yıllardan sonra bu gönüllü kuruluşlar ağını en yüksek doruk noktasına çıkarttınız. Artık pazarlar uluslararası pazar olmuştur. Ecza sektöründe yüksek teknoloji gerektiren, yüksek maliyetle çalışan bir sektör olma hasebiyle sizin yayınlarınızdan yine çok izledim. Uluslararası işletmelerin etkin olduğu bir alandır. Uluslararası işletmelere karşı koyacaksınız. Nasıl karşı koyacaksınız? Tek tek değil tabii. Tek tek değil, ama eczacı odalarının da desteği olacak, ama odalarla da değil. Güçlü işletmecisi olacaksınız. Güçlü işletmecisi nasıl olacaksınız? Yani kooperatif işletmecisi olacaksınız. Üst örgütlenmelerinizi kuracaksınız, dışarıya da ağınızı uzatacaksınız. Artık bu uluslararası arena da devlet de her yere etkin hizmet yardımı yapamıyor. Artık kendi yardımınızı kendiniz sağlayacaksınız. Avrupa'da bu var mı? Avrupa'da var. Avrupa düzeyinde, Avrupa Topluluğu düzeyinde Avrupa'nın içinde demiyorum. AT düzeyinde bir Kooperatif Eczacılar Birliği var. 1961 yılında kurulmuş. Henüz tüm Avrupa ülkeleri üyesi değil, ama benim 86 yılı kaynaklı, yeni kaynakları getirtemedim, yetişemedim, 86'da edindiğim bilgiler 61 yılında 7-8 Avrupa ülkesi kurmuş. AT düzeyinde bir kooperatif, ecza kooperatifleri ağı, üst birliği var. Yani sizin de sık sık vurguladığımız gibi, AT'ye gireceğiz. İşte ecza sektörü şunu istiyor. AT'ye gireceğiz bunu istiyoruz. AT böyle, AT'de böyle kıyaslama yapıyoruz. AT öyle ki eczacılar, ecza kooperatifleri AT düzeyinde, yani bölgesel entegrasyon düzeyinde bir birliktelik oluşturmuşlar. Yine Belçika'daki bir ecza kooperatifleri birliği bugün dünya, yeni uluslararası kooperatifler birliği üyesi pozisyonunda. Yani oraya kadar uzanmış. Yani ciddi kooperatifleşme ağını kurduğunuz zaman ve buna işlerlik kazandırdığınız zaman Avrupa düzeyinde de uluslararası düzeyde de elinizi uzatıyorsunuz. Her

türlü yeni teknolojiye en uygun koşullarla anında haberdar olarak anında bilgi sahibi olarak elde etme fırsatı yakalyorsunuz. Bu teknolojiyi uygulama açısından teknik bilgi yardımı elde etme fırsatı yakalyorsunuz. Artı bu teknoloji de gereksindiğiniz parasal kaynaklara ulaşma fırsatı yakalyorsunuz. Yani şu anda sizi ciddi olarak sıkıntıya sokan birçok sorunun üstesinden gelmek için bir yol açıyorsunuz. Bu çok önemli bir olay. O zaman diyoruz ki eğer eczacı etkin ilacı, en iyi ilacı, en düşük maliyetlerle, en yeni teknolojiye uygun olarak uygulayarak, üretip dünya pazarlarında rekabette öne geçmek istiyorsa, uluslararası rekabete girmek istiyorsa eğer dayanışacağız, dayanışma yoluyla uluslararası pazarda etkin rekabet yolu. Bu tām rekabete ters gibi görünüyor. Yani işletmeci nasıl dayanışarak rekabetle öne geçer. Ama gerçek bu.

İşletmeci birbiriyle rekabet ede ede değil dayanışıp, güçlendikten sonra uluslararası pazarda rekabet edebilir hale gelir ve bu pozisyona girdiği zaman da Türk Eczacılık sektörü, o uluslararası şirketlerin Türk eczacılarına, eczacılık sektörüne verebildiği zararların, yani yaptığı tahribatın da önüne geçebilmek için de karşısına bir tabandan gelen güç olarak kooperatifçilik hareketi çıktığı zaman bu işte uluslararası rekabet yolunda atılmış en ciddi adımı oluşturacaktır.

Bugün Japonya'da uluslararası kuruluşlar Japonya'ya girmek için hükümetle pazarlık noktasına kadar gelmişlerdir. Üç beş sene önce, yani bu kooperatif hareketi geriledi mi? Biz sizin pazarlarınızda etkin çalışmıyoruz diye el altından hükümete baskı yollarını denemişlerdir. Demek ki eczacılık sektörü uluslararası rekabete açıksa, eczacılık sektörü ayakta kalmak için uluslararası şirketler çapında büyümeye ihtiyaç duyuyor ise işte bunun yolu da kooperatifleşmeden geçecektir. Ecza sektörü kendi arasında rekabet etmeyecektir. Yakınıyorsunuz karımız düşük diye. Efendim, halk yakınıyor, fiyatlar yüksek diye. Arada bir fiyat kazanç sorunu var. Bu sorunun üstesinden ancak koo-

peratifleşerek gelirsiniz. Bunu birbirinizle rekabet ederek değil, bakıyoruz eczacılar birbirlerini suçluyorlar.

Diyorlar ki %10-20 katılım payını sizlerden izledim. %10-20 katılım payını almayan eczacılar var diyorlar. Niye birbirinizi yiyorsunuz? Birbirinizi güçlendireceğinize. Değil mi, niye birbirinizle rekabet ediyorsunuz? Kendi aranızda rekabet edeceğinize kendi aranızda dayanışın da uluslararası pazarda rekabet edelim. Pazar uluslararası rekabet alanı. Pazarımız ulusal pazar değil, diyorsunuz uluslararası şirketler hakim diye, giriyor diye. O zaman niye birbirinizle rekabet ediyorsunuz? Fiyatı bahane ediyorsunuz? Hem kar oranımız düşük diyorsunuz, hem de birbirinize fiyat düşürme yolunda, iskontoyu daha fazla çekme yolunda, birbirinizle rekabet ediyorsunuz. Şimdi örgütü kurmuşsunuz, ama kurduğunuz örgütü etkin olarak nasıl çalıştıracacağınızı bilmiyorsunuz. Ben onu çıkarıyorum yani. Kooperatifçiliği örgütlenmeyi tamam güzel kurmuşsunuz ama kooperatifçilik, bu örgütlenme size neler getirecek, bunun meyvalarını nasıl toplarım. Onun üzerinde durmuyorsunuz. Biz diyoruz, onun için birbirinizle rekabet etmeyin. Birbirinizle dayanışın, güçlenin, ondan sonra uluslararası şirketlerle rekabet edin. Kendinizle değil, uluslararası şirketlerle rekabet edecek düzeye gelin. Sizde teknoloji üretin. Niye patent hakkına karşı çıkıyorsunuz? Siz teknoloji ürettiğiniz zaman, siz de o patent hakkı yasasına imza koyduğunuz zaman siz de kendi teknolojinizi satma fırsatı kazanacaksınız. Öyle değil mi? Niye karşı çıkıyorsunuz. Karşı çıkmanın gerekçesi bu. Çünkü siz alıcı pozisyonundasınız, satıcı pozisyonunda değilsiniz. Ama siz satıcı olsanız karşı çıkar mısınız? Tam tersine desteklersiniz. Yangına körükle gidersiniz. Az veriyorlar, daha fazla fiyat isteyelim dersiniz. Öyle mi? Öyle, şimdi. Size teknoloji üretin, sizin patent hakkınız için başka ülkelerde yakınsınlar. Biz yakınmayalım öyle değil mi? Biz üretelim, biz satalım ve onlar şikayet etsinler. Türk ilaç sektörü geliyor. İşte patent hakkı ödemeyelim, istiyor desinler. Oraya gelelim ve bu kapasite potansiyelsizliğinizin hepimizde olduğunu ben sanıyorum. Söylediğim gibi çok kısa sürede dünyadaki o çalkantılı ortamı en önce hisse-

den ve örgütlenen kesimsiniz. Ama bu örgütü etkin kullanmak zorundasınız. Bunu da kullanmanın yolu ben yine söylüyorum. Biraz işletmeyi öğrenin. İşletmeci olun. Eczacıları biraz işletmeci yapın. Ben bakıyorum. Eczacılık toplumsal, sosyal yönü olan da bir işletme, işletmecilik ama, sosyal işletmecilik işte kooperatif eşittir sosyal işletmeciliktir. Çünkü siz toplumsal hizmet yapıyorsunuz. Toplumsal sorumluluğunuz var. Salt tek başına bir işletmeci değilsiniz. Ekonomik işlevini yerine getirirken sosyal amaçlarını da gözeten bir işletmeci olma durumundasınız. Yoksa kendi kimliğinizi inkar ederseniz biz size şunu söylemiyoruz. Sadece eczacı olun, ya da sadece işletmeci olun. İkisini birlikte kooperatif işletmeciliği ile oluruz. Kooperatif işletme, ekonomik işlevlerini yerine getirirken sosyal işlevlerini de yerine getiren işletmedir. Özelliği budur, işte eczacı eşittir kooperatif işletmesidir. Bunun başka bir izahı yoktur. Zaten sektörün yapısı itibariyle de bunu gereksinir. Büyüyeceksiniz. Birbirinizle dayanışarak büyüyeceksiniz. Bunun için de tekrar şunu çok iyi vurgulamak istiyorum: Eczacı eğitiminin içinde sürekli buna projeler geliştiriyorsunuz, nasıl rasyonelize ederiz, eğitimde bir eksiklik var diye. Ben şunu vurguluyorum. Toplumsal hizmet meslek icrası, işletmecilik, lütfen eğitiminiz içinde bunları ders adetini çoğaltın. Ama şuna da dikkat edin. Ders adetini çoğaltırken bu işin ehli insanlara o dersleri verdirmeye çalışın. Yani, işletmeciyi, iktisatçıyı, kooperatifçiyi arınıza alın. Yani ecza üniversitelerindeki ecza işletmecilerini kastetmiyorum. Onun dışında spesifik işletmecileri ve iktisatçıları arınıza alın ve eğitiminize bu alanda önemli bir pay ayırın. Bu konuda yapacağınız iyileştirmelerde, bu konuyu dikkatle ve önemle üzerinde durarak programlarınız içine lütfen dahil edin. Bunun için gerekli çaba neyse onu da gösterin ve bunu yapacağımıza inanıyorum. Çok güçlü bir örgütlenme yapınız var, merakınız var. Meslek olarak da bu kadar sorunlu bir mesleği seçtiğinize göre çetrefilli, bunu yapacak zaten azminiz de var.

Ben sözlerimi bu şekilde noktalıyorum. Hepinize iyi günler diliyorum.

Muammer NİKSARLI

Kent Koop. Genel Bşk.

Tabii, Mine hanımın mesleğin çok güncel sorunlarıyla da birleştirerek konuşmasını yapması çok sıcak oldu. Ben biraz meslek dışına ister istemez çıkacağım. Ben kooperatifçilik düşüncesine, bir yaklaşım getirmeye çalışacağım. Yalnız şurada iki saattir işlediğim, şu toplantıdan çıkardığım sonuç eczacılığı sadece bir ilaç pazarlayan insanlara ait bir meslek olmaktan hızla çıkarmak gerekiyor. Sağlığın her alanında eczacıyı etkin kılmak gerekiyor. Olayı bir ilaç pazarı, ilaç sanayii olmaktan ayrı düşünmek gerekiyor.

Değerli arkadaşlarım, dünyada kooperatifçilik bir kalkınma aracı olarak kullanılmış, halen de kullanılıyor. Bu da ilginçtir, en fazla kapitalist ülkeler tarafından kullanılmış ve tarımsal kalkınmada çok etkin bir şekilde kooperatifçilik yer almış. Şimdi Sayın Kerman açış konuşmasını yaparken işte kooperatifçiliğin sendikacılıkla birlikte sanayii devrimi sonrası ortaya çıktığını söyledi. Doğru tabii. Ancak bugünlerde bir şey dikkatinizi çekiyor mu bilmiyorum. Sivil kurumların, meslek örgütlerin etkinliği giderek dünyada azalıyor. Giderek dünyada sivil örgütlenmelerin, mesleki örgütlenmelerin etkinliği azalıyor. Türkiye'ye bir yansımaları söyleyeyim. Herhalde çoğunuz farkında değilsiniz. Sendikacılık alanında bugün gazeteciler, Türkiye'de ki gazetecilerin sendikalı olduğu bir tek gazete kalmıştır. Bu yıl o da sona erecektir ve Türkiye'de sendikalı gazeteci kalmayacaktır. Gazetenin adını söylemek istemiyorum. Merak eden varsa burdan çıktıktan sonra konuşuruz. Yani bu örgütlenmelerin dünyada hızlı bir değişim sürecine girdiği, bir kısmının işlev değiştirdiği bir kısmının da yerine bir başka şey konulmadığını için yok olduğunu çok iyi bir şekilde gözlüyoruz. Kooperatifçilik doğu bloku ülkelerinde sosyalizmle, komünizmle birlikte düşünülmüş, yan bir örgüt olarak düşünülmüş ve bizim anladığımız anlamda kooperatifçilik kul-

lanılmamış, işletilmemiş yani o kendine ait vazgeçilmez olan demokratik yapısı hep gözardı edilmiş. Şimdi doğu blokunda değişim süreci içerisinde kooperatifçilikten öc alma diye bir şey var. Hızlı, keskin bir davranış var. Yani sanki bu vazgeçilen şey, kendilerini üzen, sıkıntıya sokan iflas eden şeyin özünde kooperatifçilik varmış gibi. Kooperatifçilik kurumu üzerine çok acımasızca bir gidiş var. Tabii iflas eden şey nedir onu bilemiyorum ama benim kanaatime göre iflas eden şey bürokrasidir. Yani bir düşüncenin yanlış uygulanmasıdır. Ya suçlu olanlar varsa yanlış uygulayanlardır. Tarih bunu ilerde tartışacak, değerlendirecek, yerli yerine oturtacak. Ancak ilginç birşey var. Doğu bloku ülkeleri kooperatifçiliği reddederken çok somut olarak söyleyeyim, Amerika kooperatifçiliğe tekrar kucak açtı. Uzun bir süre kırsal kalkınması için tarımsal kalkınması için bu defa Amerikan vatandaşının tekrar toplumsallaştırılması için kullanıyor. Yani dün neydi kapitalist toplumda 18 yaşına gelen bir insan cinsiyeti ne olursa olsun kapının önünde başının çaresine bakması istenen bir insan olarak düşünülüyordu. Bu gün Amerika'da tekrar Amerikalı insanı birlikte düşünen, birlikte üreten, birlikte paylaşan aile hakkı, komşu hakkı, vatandaş hakkını kendi haklarıyla birlikte gözeten bir Amerikalıya ihtiyaç duyuyor. Amerika şimdi tekrar kooperatifçiliğe dört elle sarılmış durumdadır. Bu ne zaman başladı biliyor musunuz? Cilinton'un göreve gelmesinden, onun valilik yaptığı Arkansas'da üniversite mezunu genç insanların işsizlik sorununu çözmek için ve fark ettiği, hani Amerikalıların biraz da sosyal demokratları filan deniliyor bu yönleriyle Cilinton'a. Bu sorunu çözmek için kendi eyaletinde 60'ın üzerinde kooperatif kuruyor. Şimdi dünya kooperatifçiliğe böyle yaklaşıyor. Hatta biraz daha genişletelim istersiniz. Dünyada kooperatifçilik bankasının olmadığı yeri saymak oldukça az. Hatta hiç dünyanın öbür tarafına gitmeyelim. Hemen yani bir parçamız olan Kıbrıs, Kuzey Kıbrıs. Kuzey Kıbrıs'da kooperatifçilerin merkez bankası var. Artık İtalya'ya filan diğer ülkelere gitmeye, Somali'de de

varmış hocam söylüyor. Somali'de var. Şimdi şöyle Japonya kalkınmasında özellikle deniz ürünleri, denizden yararlanma açısından Kore'de , Japonya'nın müthiş bir şekilde kooperatifçilikten yararlandığı şu ürünleri olayında. Hepiniz biliyorsunuz, işte Hollanda, Almanya, Fransa şarap, Hollanda, Almanya süt ürünleri olayında hatta Hollanda ve Almanya'da %80'lere varıyor kooperatiflerin bu işteki rolü. Fransa'da %60'ı geçiyor, şarap üretimindeki kooperatiflerin rolü. Tüm dünyada böyle bir gelişme varken nüfus olarak da söyleyecek olursak dünya nüfusunun %10'u, neredeyse işte 10-12'si kooperatif örgütlenmeleri içerisinde yer almış. Türkiye'ye gelip baktığımızda, bir başka bakılıyor kooperatifçiliğe. Kooperatifçilik denince ben çok açık söyleyeyim bir konut kooperatifçisi olarak hemen bir konut kooperatifçiliği örneği ortaya atılıyor ve olumsuz örneklerden yola çıkılıp kooperatifçiliğin geneline ilişkin bir reddetme, kötüleme, düşüncesi hakim. Bu son yılın veyahut da son ayların en ilginç yaşanan olayları da sizin mesleğinizde yaşanıyor. Hakkınızda bir sürü davalar ve takipler sürüyor. Sizler güya KDV'den yararlanmak için kooperatifleşmişsiniz. Sizin KDV'den yararlanma konusundaki kooperatifleşmeniz kooperatifçiliğin tanımını içinde vardır. Yani siz kendinize bir çıkar sağlayacaksınız. İşinizi kolaylaştıracaksınız, üretimizi artıracaksınız, kazancınızı artıracaksınız. Eğer yasalar müsaitse sırf KDV'den yararlanmak için dahi olsa kooperatifleşme ne ayıp, ne günah, ne de yasaya aykırı. Kaldı ki peşin kurumlar vergisi çünkü KDV bizim konut kooperatiflerini ilgilendiriyor, ben ordan biliyorum, ama hepimizi ilgilendiren bir yanı var. Siz kurumlar vergisinden yararlanmak için böyle bir şey yapıyorsanız bu da yasaldır, bu da gereklidir, bu da yapılması gereken birşeydir. Artık insanlar niye örgütlenirler, bir çıkar elde etmek için örgütlenirler. Eğer bir çıkar elde etme söz konusu değilse örgütlenemezsiniz zaten. Ama gelin bakın bizim konutçuların KDV'den yararlanmak için, işte eczacıların kurumlar vergisinden yararlanmak için kooperatifleşmesine karşı

çıkılırken, bakın kimler işte bu vergilerden yararlanmak için ne yapıyor? Söyleyelim, çok ilginç, bu günlerde Türkiye'de büyük sermayede vergiden kaçırarak için vakıfçılık yoluna girdi. Niye büyük sermaye vergiyi kendi lehine kullanmak için vakıflar kuruyor da, niye o zaman eczacılar KDV, kurumlar vergisinden yararlanmak için kooperatifi kurmasın. Aldı başını gidiyor Türkiye'de vakıfçılık. Vakıfçılık, tek yanlı bir olaydır. Yani bir hayır etmek isteyen bir kişinin hayrını sürekli kılmak için tarif edilmiş mekanizmadır. Tek taraflıdır olay, ama vakıflardan hareketle iş anonim şirketlere girdiği zaman demek ki vakıflar bir başka amaç için kullanılıyor demektir. Şimdi bu Türkiye'de çok açık var. Eğer sizin hakkınızda bu takibatı yapanlar bizim hakkımızda öbür takibatı yapanların bu konuda da duyarlı olurlarsa, onların hepimiz kadar vatansever olduklarını ancak o zaman anlayacağım. Bakın bir başka şey de var. Konut kooperatiflerinin başının belası vergi kaçırarak için yani kooperatifler nasıl kullanılıyor. Bir kişi bir mütahit bu defa kooperatifer KDV'sinden muaf kooperatif inşaatları bir yere kadar kurumlar vergisinden de muaf. Şimdi KDV'den muaf olmak için mütahit tutup kooperatif kurduruyor ve kendisi birden çok kooperatifin sorumlu müdürü oluyor. Bakın, şöyle bir şey vardı. Bir kişi aynı amaçlı birden çok kooperatifin yöneticisi olamaz. Sizin içinde geçerli. Şimdi bu yasal olarak engellendi. Bu yasal olarak engellendi ama bir kişinin aynı amaçlı birden çok kooperatifin sorumlu müdürü olması geçerli kılındı. Şimdi ne oldu burda. Ama bakın bir şey var, bir kooperatifin genel kurulu bütün yetkilerini yönetim kuruluna dahi devredemezken, kooperatifin yönetim kurulu bütün yetkilerini ortak olan veya olmayan bir kişiye devredebiliyor. Şimdi böyle olduğu zaman vatandaşlar arsalarını daha pahalıya pazarlamak, daha küçük parçalara ayırırsanız daha pahalıya pazarlarsınız. Daha pahalıya pazarlamak kurumlar ve KDV'den yararlanmak için paravan kooperatifler kurup arkasına geçip hepsinin birden şimdi yeni bir moda deyimler var, koordinatör, kooperatif koordinatörü, koopera-

tif müdürleri gibi deyimlerle bunlar çok rahatlıkla vergi kaçakçılığı yapıyorlar. Yani vergiden vergi yükünden kaçıyorlar. Bunlarda eğer eczacı kooperatiflerinin üzerine işte kurumlar vergisinden kaçırmak için böyle gidiyorlar diyenlere her platformda hiç çekinmeden hangi düzeyde olursa olsun bu örnekleri de hatırlatmak gerekir.

Değerli arkadaşlar, biz kooperatifçiliğe tabii ki bir iktisadi faydanın yanı sıra, toplumsal fayda açısından özellikle bakmak zorundayız. Bu da özellikle bizim gibi ülkelerde kooperatiflerin demokrasinin yerleşmesinde, gelişmesinde oynadığı rolüdür. Yani kooperatifleri dünyada bunun için kullanmışız, Türkiye'de de bu iş için kullanmak zorunda. Biz konut kooperatifçileri olarak şunu hep söylüyoruz. Biz çocuklarımıza iyi kötü bir ev bırakırız, bir ev sahibi oluruz ama önemli olan bu eve sahip olurken bir miktarda demokrasiyi öğrenme, yaşayarak öğrenme, öğretme kalıcılığının sağlanması konusunda rol üstlenebiliyorsak, her halde çocuklarımıza bırakmakla yapacağımız hayırı ben, sevaptan daha büyük hayır ve sevap kazanmış oluruz. Türkiye'nin temel sorunu bu. Yani Türkiye hocam kusura bakmasın ama, iktisadi hayatını şöyle böyle götürüyor. İşte zaman zaman, işte alışabildiğimiz kadar alıştık enflasyon, işte zaman zaman develasyon, işte zaman zaman şunun zammı, bunun zammı, bu paldır küldür gidiyor. Yani günün birinde bu rayına oturacak. Ama demokrasi paldır kültür gidemez, yani, demokrasi paldır küldür gidecek bir olay değil. Onun için demokrasinin daha bir düzenli işlemlerini her bulunduğumuz platformda sağlamakla kendimizi görevli kabul etmeliyiz. Ben Türkiye kooperatifçiliğinin temel sorunlarını çok fazla tartışacak değilim ama bunların başında örgütlenme sorunu geliyor ki malesef 1163 sayılı yasa çıktıktan 20-21-22 yıl sonra yasada ön görülen üst kuruluş, Türkiye Milli Kooperatifler Birliği kurulabilirdi. Şimdi ben onun Genel Başkan yardımcılığını da yapıyorum. Ama maalesef Türkiye'de aynen doğu bloku ülkelerde uygulanan ve bugün reddedilen kooperatifçilik işleyişinin önemli bir kısmı Türkiye'de halen

işliyor, var. Yani yöneticisini, müdürünü ve çalışanını devletin tayin ettiği ve ortalama 2.5-3 milyon insanı ilgilendiren Türkiye'de bir kooperatif işleyişi var. Tarım Kredi Koop., Tarım Satış Koop., bunlar böyle sürdürüldüğü bunlar gerçekten kendi kararlarını kendileri veren bir kooperatif haline gelmedikçe bizim Türkiye'de kooperatif örgütlenmesini hızla yapmak, tamamlamak gibi düşüncelerimizin de biraz hayal olacağı düşüncesinden. Çünkü, ya kuracağınız şurdaki kooperatif genel kuruluna, onları temsilen devletin tayin ettiği memurlar gelecekte, bu oluşan genel kurulun alacağı kararlardan da her halde biraz sıkıntı duymak gerekir. Onun için hızla devletin şu şeyi ayırması lazım. Yardım etmek desteklemekle, yönetime el sokmak olayını ayırması lazım. Türkiye'de örgütlenmenin tamamlanabilmesi için devletin bu müdahaleden çekilmesi gerekiyor. 2.5 milyon insanı ilgilendiren Tarım Kredi ve Tarım Satış Koop.'nin yapısının demokratikleşmesi ve sivilleşmesi gerekiyor. Türkiye'de kooperatif sayısı 55 binleri buldu, çok. Bakın hiçbir konuşmacı, kooperatif sayısı, ortak sayısı konusunda net konuşmıyor. Kooperatif sayısı, ortak sayısı konusunda net konuşmıyor, çünkü bunların sicilini, kaydını devlet tutuyor. Devlet de yeterince tutamadığı için siz devletten Türkiye'de bugün hangi kesimde kaç kooperatif var ve bunların kaç ortağı var, öğrenemezsiniz. Hatta size daha somut bir örnek vereyim. Geçen gazetelerde tam sayfa bir ilan gördünüz. Toplu konut idaresinin tam sayfa ilanı. Şöyle bir yeni kredi, şöyle bir yeni kredi çıkardık diye. Niye biliyor musunuz? Toplu konut idaresi o krediden yararlanacak Türkiye'de kaç tane kooperatif var. Bunların kaç tane ortağı var, bunların inşaat düzeyi hangi seviyede diye bilmiyor. O halde devlet artık kayıt tutma işi, sicil tutma işi, kuruluşa izin verme işi gibi olaylardan çekilmesi gerekiyor. Bilebildiğimiz kadar 8.5-9 milyon dolaylarında Türkiye'de kooperatif ortağı var. Ne demek 8.5-9 milyon? Ben bunu sık sık bu benzetmeyi yapıyorum. Belki bilenleriniz açısından sakız çiğnemek gibi olacak ama başka çarem yok. Bugün 9 milyon insan

demek nerdeyse iyi kötü her aileden biri demektir Türkiye'de. Yani iyi kötü böyle. Şimdi 9 milyon insan demek Türkiye'deki seçmen sayısı sanıyorum 32-35 milyon arasında. Bu %30'undan fazla demek Türkiye'de ki seçmenlerin Türkiye'deki seçmenlerin %30'unun oyunu alan bir parti TBMM'de anayasayı değiştirecek çoğunluğa sahip oluyor biliyor musunuz. Evet, TBMM'de 9 milyon oy alan bir parti anayasayı değiştirecek çoğunluğa sahip oluyor. Şimdi sayılarla baktığımız zaman bu kadar güçlü, bu kadar yaygın bir yapı etkinliğe geldiği zaman bakıyoruz ki hiç de öyle değil, olay siyasidir. Olay tamamen siyasidir. Şunu söyleyeyim, Türkiye'de işte, kooperatifler siyaset yapamaz, sendikalar siyaset yapamaz, dernekler siyaset yapamaz, memurlar yapamaz, polisler yapamaz, örgütlü hiçbir kesim yapamaz, kim yapar? Tanımı ne iş yaptığı belli olmayan insanlar yapar. O halde ne iş yaptığı belli olmayan insanların kalitesi de bu kadar olur. Onun için bakın kooperatifçilere, bir gülünç olay anlatayım size. Durmadan kooperatif yasası değişiyor. Durmadan değişiyor. Her değişiklikte, ben size açık söyleyeyim. Her değişiklikte, biraz daha geri götürüyorlar. Siz sanmayın ki ceza koyuyorlar. İşte kötülerin boynunu kırıyorlar. Hiç öyle bir şey yok. Kötülere daha çok kapı aralıyorlar. Açık açık her maddesiyle ilgili söylerim. Kötülere daha çok kapı açıyorlar. Farkına varmadan iyi niyetle suç işleyenlerin de kafasını koparıyorlar. Size örnek vereyim. Bilmeden genel kurulunu bir kaç gün geç yapan kooperatifçi için verilen ceza ne biliyor musunuz? Paraya çevrilemediği için, işte 3 ay, 6 ay kadar hapis. Sizin yakınınızda burda Sakarya Mahkemelerinde iki tane karar var fotokopisi. Vatandaşlar, iki tane kooperatif ortağı genel kurulunu iki gün geç yapmış. İki gün geç yapmış bütün olay bu yargıç açıyor buna bir ay ötekine de bir başka olay, var üç ay vermek zorunda. Başka şeyi yok. Paraya çeviremiyor cezayı. Hemen infaz etmek zorunda, onun da içi el vermiyor. Bu vicdan meselesi yani öyle şaka değil.

Ehliyeti olan vatandaşın bir ay araba kullanma özgürlüğü elinden alınıyor o ceza yerine. Bir başka vatandaşa da ehliyeti olmayan vatan-
daşa da müzikli ve eğlenceli yerlere bir ay girmeme cezası veriliyor. Yani, bunu bu yasaları bu hale getirenler ben bu gülmelerin onlara ait olduğunu düşünüyorum. Yani bir şeyi iyileştireyim derken gülünç hale getirenlerin aczini gösterir bu. Biraksınlar kooperatiflerde yaşanan sorunları kooperatifçiler nasıl önler, kooperatifçiler sorsunlar da biz nasıl önleneceğini söyleyelim. Göya yasalar çıkarılırken komisyon çalışmaları olayı var. Komisyon çalışmasının özü şudur; o komi-
syonda her şeyi bilen insan olmaz, yani herşeyi bilen insanı seçip de-
taylı meclise götüremezsiniz. O komisyonlarda bilenleri çağırıp konuşmak bilgilerine başvurmak içindir o komisyon çalışması. Bugüne kadar hanginiz hangi komisyona çağıldınız? Hanginiz, hangi meslek grubu, hangi konuda, kooperatifçilik konusunda mı çağıldınız? Bir eczacılık sorunları konusunda mı çağıldınız? Belki odalarınız veyahut temsilcileriniz silah zoruyla oraya milletvekili tor-
pili koyarak gitmişlerdir. Onun için olaya tamamen siyasi bakmak lazım. Bu olayların tamamen siyasi mücadelesini vermek lazım. Bu kooperatifçiler siyaset yapamaz denilen kavrama girmiyor, bu benim söylediğimi siyaset, o bize yasaklanan, yasaklanmak istenen siyaset söylemiyor. Gücümüzü, sayısal gücümüzü, örgütlü gücümüzü her zaman her yerde hissettirmek zorundayız. Aksi halde bizim gözümüzün yaşına kimse bakmayacak. Görüyorsunuz bakın bir örnek verdim. Güya hepimizden daha iyi her konuyu biliyor olması gereken, hepimizden daha entellektüel olması gereken, hepimizden fazla toplumsal sorumluluğu hepimizden daha fazla olması gereken gazetecilerin durumu, sendikasıızlar, bir tek iş yerinde kaldılar. Bu yılın sonunda oda sona erecek. Olaylara çok genel ve siyasi yaklaşmadıkça hepimizi tek tek, her meslek kuruluşunu, her kooperatif konusunu, her koopera-
tifi keklik avlar gibi tek tek avlayacaklar. Ben çok fazla bilimsel ve entellektüel konuşma yapmak istemedim. Sizinle, yaşadığımız sorun-

ları bir de kendi üslubumla, kendi sıkıntılarımı kendi ifadelerimle sizlere anlatmakla yetiniyorum. Sorularınız olursa hocamın vakti yok, gidecek ama ben çok daha detayda çok daha mesleki, çok daha bilimsel bir şekilde de her konuyu tartışmaya kendi alanımda hazırım, beni dinlediğiniz için teşekkür ederim.

Ecz. Sait YÜCEL

İst.Ecza Koop. Yön. Kur. Bşk.

Sayın başkan ve değerli meslektaşlarım, öncelikle gerek kendisi kooperatifçilik konusunda belli bir uzmanlaşan Sayın Tekeli, daha sonra da kooperatifçiliğe yıllarını veren sayın Niksar'dan sonra konuşmak ve çok özel, ecza kooperatifleri üzerine konuşmak biraz yavan gelecek belki size ama ben burda ecza kooperatiflerinin nasıl doğduğunu ve bugün ne noktalarda olduğunu anlatmaya çalışacağım. Bir de programda bir aksama söz konusu zaten.

Sayın başkan Kerman çağdaş eczacılardan bahsetti. İşte çağdaş eczacıların bu işlerde, işbaşına gelmesi, oda kadrolarına girmesi 1970'lere geliyor. 1970'lerden bu yana çağdaş eczacılar oda kadrolarında bir takım şeyleri yapmaya çalıştılar ve eczacı odalarına eczacı örgütlerine baktığımızda da Türkiye'de yaşanan birçok darbeden sonra da odalarımızın demokrasi konusunda verdikleri sınavdan yüzlerinin akıyla çıktığını görüyoruz. Diğer meslek örgütlerine baktığımızda da bizim eczacı odalarımızın ve eczacı örgütlerimizin bu konuda verdikleri sınavı başardığına inanıyorum ben bu kadroda çalışan her insan olarak. Kooperatif bir ortak gereksinime yanıt, bir ortak soruna çözüm aramak amacıyla bu işe başlandı, eczacılarda ve 1970'lerde iş başına gelen kadrolarda toplumculuk, demokratik katılımcılık, eşitçilik ve dayanışma unsurlarının ön plana alındığı bir örgütlenme modeli üstünde durmaya başladılar. Eczane sahiplerini toparlayacak noktalarda da kooperatif örgütlenme olarak gündeme geldi. Niye kooperatif?

Örgütlenme diye bakarsak, bir takım temel değer ve temel düşüncelere bakmak gerekiyor. Temel düşünceleri ne kooperatifçiliğin, eşitlik, demokrasi anlamında adalet, gönüllü ve karşılıklı yardımlaşma ekonomik ve toplumsal kurtuluş gibi temel düşünceler. Dürüstlük, sevecenlik, çoğulculuk yapıcılık gibi ahlaki kurallar, birlikte çalışma, kooperatif üyelerinin durumlarının iyiye götürülmesi, demokratik yönetim ve üyelerin yönetime katılması, özerklik ve bağımsızlık gibi temel ilkeler. Elde edilen gelir gider fazlasının adil bir biçimde dağıtılması, diğer kurumlarla işbirliği ve dayanışma gibi nitelikler de temel değer olarak önümüze çıkıyor. Bütün bu temel değerleri kapsayan kooperatif örgütlenmenin eczacılık kesiminin ilk tohumlarının atılması ve kurulması 1978 yılına dayanıyor. 1978 yılında Manisa'da 22 meslektaşımızın katılımıyla gerçekleşiyor ilk kooperatif. Bu kooperatifi Manisa'da bu örgütlenmeyi gerçekleştiren o dönem İzmir Eczacı Odası'nın Genel Sekreteri, daha sonra kendisi eczanesinde katledildi. Onu burda, bu işin ilk tohumunu atan meslektaşımız olması dolayısıyla anmayı ve bunu da tüm ecza kooperatifçisi arkadaşlarımla, ortaklarının unutmaması gerektiğini hatırlatmak istiyorum. Eczacı ortaklarının gereksinimlerini karşılamak, bunların temin, dağıtım ve gerektiğinde üretim çalışmalarını düzenlemek için girişimlerde bulunmak eczane ve ilaç sektörünün sağlıklı oluşumuna katkıda bulunmak, ortaklarının hak ve çıkarlarını korumak amaçlı olan eczacı kooperatiflerimiz ortakları olan eczacılardan aldıkları güçle bugün belli bir noktaya geldiler. Bugün Türkiye'de 14 tane ecza kooperatifi var. İlki Manisa, İzmir EDAK, Tes-Koop., Bursa Ecza Koop., Eskişehir Ecza Koop., Ankara Ecza Koop., Antalya Edak, Samsun Ecza Koop., Trabzon Ecza Koop., Trakya Ecza Koop., Anadolu Yakası Ecza Koop., İçel Ecza Koop., Çukurova Ecza Koop. ve İstanbul Ecza Koop. olmak üzere 14 tane ecza kooperatifimiz var. Bizler ilacın üretiminden tüketimine kadar her kademedeki eczacının da söz sahibi olması gerektiğine inanıyoruz ve bu bilinçle önce yöresel

örgütlenmemizi tamamladık daha sonra da 89 yılında üst birliğimizi kurduk. Şu anda ecza kooperatiflerinin yaptığı ilaç dağıtım kademesinde hizmet veriyorlar. İlaç dağıtım kademesinde 1970'lerden 1990'lara kadar oldukça bir başı bozukluk söz konusu. Bu kesimde hizmet veren özel ecza depoları, eczanelere keyfi bir takım uygulamalarla istediği koşullarla ilaç temin ediyorlar. Arka arkaya bir kaç dönem bizler yaşadık. Belki burdaki yeni olan meslektaşlarımız olayları yaşamadılar. Eczacının depolardan içeri sokulmadığı, eczacının A,B,C 'diye sınıflara ayrıldığı, A sınıfı eczaneye 10 tane ilaç, B sınıfı eczaneye 5 tane ilaç, C sınıfı eczaneye 2 tane ilaç. Eczacının peşin para verse bile ilaç alamadığı, eczacının şu ilacın yanında bu ilacı da almak zorundasınız diye ilaç satıldığı bir dönemi yaşadık hep beraber. Onun arkasından gene ecza depolarının eczanelere biz firmalardan az vade alıyoruz, az iskonto alıyoruz, size de ancak bu şekilde verimiz dönemlerini de yaşadık. O dönemlerden geçtik. Türkiye'de Ecza Koop. filizlendi ve bir noktaya geldi. Bugün Türkiye'deki ecza kooperatiflerinde toplanan eczacı sayısı 5187 tane yani şu andaki rakkamı 15.000 olarak düşünürsek eczacıların her üç eczacıdan biri bugün ecza kooperatiflerinin üyesi ve bugün ecza kooperatiflerinin toplam yaptığı ciro 1992 sonu itibariyle, 1 trilyon 200 milyar. Kooperatifler olarak biz sadece kendi ortağımıza satış yapıyoruz. İhaleye falan girmiyoruz ve SSK'ya, hastaneye ilaç vermiyoruz. Serbest eczane pazar payı olarak bu olaya bakarsak bunun da %15-20'ye yaklaşan bir kısmını elinde tutmaya başladılar. Bugün bu konuma gelen ecza kooperatifleri son dönemlerde işte bize yıllardır hizmet veren ecza depolarımızın sürsaj yapmayacağını ve tek şiarlarının yıllardır eczacıya onun menfaatine hizmet vermek şiarıyla bu işi yaptıklarını ve bugünden sonra da bu şiarıya devam edeceklerini ve o koşulunu aldıklarını duyuran bir bildiriyle karşılaşıyoruz ve son günlerde çok moda olan bir soru var; son dönemde birkaç tane depocularla beraber birkaç toplantıya katıldık. Bu olayın bizi nasıl etkilediğini soruyorlar özellikle. Bizden aldıkları

yanıt da şu oluyor; biz işte İstanbul'da 1600 eczaneye, Türkiye'de 5000 eczaneye hizmet verirken, bizden kooperatifçiliğin yararlarından sadece ortaklarımız yararlanıyor. Ama bugün sizler sayesinde, sizlerde artık bunu tüm eczanelere uygulamaya başladınız. Siz de tam olmasa bile ufak ölçekli kooperatif olarak çalışmaya başladınız. Bizim dışımızdaki 15.000 eczacı da burdan yararlanmaya başladı. Teşekkür ediyoruz onlara. Ecza depoculuğu ilaç dağıtım kanadındaki bu hizmeti yaparken kooperatiflerimiz, bu sektörde de bir takım şeylerin oturmasını sağlamaya çalışıyor. Bilgisayar kullanımı, ilacın olup olmadığının her noktasının bilgisayarlardan takibi, ilacın bilgisayardaki stoklarının takibi, ilacın dağıtımındaki otomasyon sistemi gibi ecza kooperatiflerimiz hemen hemen en son teknolojileri, çağdaş teknolojileri kullanarak hizmet vermeye çalışıyor. Bugün ecza kooperatiflerimiz modern, büyük bir işletme olma konumuyla ve sağladıkları sonuçlar ile ilaç piyasasına bir yön verme durumuna gelmişlerdir ve ilaç piyasasında bir istikrar sağlamışlardır. Ecza kooperatiflerinin bunun yanında da ufak ölçekli üretim çalışmalarına başlamış durumdadır. Türkiye'de iki ecza kooperatiflerinin ve eczacı meslektaşlarımızın ortak olduğu çağdaş eczacı laboratuvarı şu anda eczanelerde satılan bir kısım oksijenli su, tentürdiyotlu sudan , serum fizyolojik arkadan parasetamolünün şurup üretim ve ruhsatını aldığı gibi bir kısım ürünlerini de üreterek bunların eczanelerimizden satılımlını sağlamışlardır. -

Ufak ölçekli de olsa üretiminde ordaki üretiminde gelişmesi ve süreçte düşünülen üretim noktasında bir ön adım olma noktasında ve orda üretim noktasında bir takım çalışmalar yapılıyor. Ecza Koop. yöresel çalışmalarını belli bir noktaya getirdikten sonra bugün üst birliğini de oluşturmuştur. Üst birliğimizde Türkiye'deki kooperatifçilik hareketi noktasında ve bir sivil toplum örgütü olan kooperatifçiliğin oturması noktasında çalışma yapan, savaşım veren bir yer Kooperatifler, birlikleriyle beraber Milli Kooperatifler Birliği'nin ku-

rulmasına katkı sağlamıştır. Ecza Kooperatifleri Birliğimiz, Milli Kooperatifler Birliği'nin kurucuları arasındadır ki bundan da onur duyulmaktadır. Bu noktalarda Türkiye'deki kooperatifçilik hareketine de diğer kooperatiflerle beraber çalışarak ve onlara destek vererek katkı sağlamaktadır. Ecza kooperatifleri üzerine daha çok konuşmak mümkün ama diğer konuşmacıların da acelesinden biraz sıkıntılı olduklarını görüyorum. Bizim amacımız ecza kooperatifleri çatısı altında tüm eczacıları toparlayabilmek, bunlardan sonra da üretim noktasında da birtakım şeyler yapmaya çalışmak ve bir ölçüde de eczacının dayanışmasını ve işbirliğini hayata geçirmek noktasında. Evet konuşmam bu kadar sizleri fazla sıkmadım herhalde, teşekkür ederim.

TARTIŞMA BÖLÜMÜ

Yönetici Ecz. Azmi KERMAN:

Ecz.Sait Yücel'e çok teşekkür ediyorum. Bizim toplantının programı biraz sarktı bildiğiniz gibi Sayın Tekeli'nin de bir başka toplantıya gitme gibi bir zorunluluğu var. Ben kendilerinden rica ettim. Bölüm başkanı hocamız da burada oturuyorlar. Bizi bağışlasınlar sizin gibi değerli bilim adamlarını her zaman bulamıyoruz. Sık sık bir arada olacağız bundan sonra ama lütfen bir 5-10 dakika daha sabrederlerse, lütfen hızla Mine Hanım'a sorusu olan var mı efendim?

Buyurun, Sayın hocamız Prof. Ömer Bey,

.....

Mine TEKELİ:

Teşekkürler. Şimdi verilmesinin imkanı konusu herhalde size ait bir konu. Ben şunu söylemeye çalışıyorum. Eczacı işletmeci derken işletmecilik bazında çalışan bir eczacıyı kastettik. Yani bir bakkal düzeyinde çalışan bir eczacıyı kastetmedik. Zaten konuşmamızda da onu vurgulamaya çalıştık. Eczacılık mesleği sektörü tabii çok yaya-madık konuyu vakit darlığı nedeniyle. Eczacılık sektörü entegre bir sektör. Biz bu terimlerle size ne kadar hitap edebiliyoruz, bunu bilemiyorum da yani çok yoğun entegre bir sektör. Yani ilaç hammaddesi sorunuz var. Bu tarımla bütünleşmeye kadar gidiyor. Efendim, hammaddeye üretim sorunuz var, kimya sanayii ile bütünleşiyoruz. Sektörler arası bütünleşmeniz gereken bir alan eczacılık ve dolayısıyla da satılacak maddeyi üretme durumundasınız ve bunda tüketiciye ulaştırmak durumundasınız.

Tüketici kooperatifleriyle örneğin işbirliğinde olabilir. Tarım kooperatifiyle işbirliğine gidebilirsiniz. Ekonominin öteki sektörleriyle içiçe bir sektör. Yani eczacılık mesleğini ben şey olarak görmüyorum. Sektörün içinde sadece alan veren bir iş gibi değil, sağ eliyle alıp, sol eliyle veren birisi değil eczacı. Zaten eczacılık eğitimi o zaman iki senelik ya da 1,5 senelik eğitim düzeyine iner. Bunu ifade etmeye çalışmadık. Eczacılık mesleğinin etkin olabilmesi için işletmeciyi bünyesinde eritmesi lazım. İşletmecilik olayını bu gerekiyor ki entegrasyonun yoğun olduğu bir sektör hammadde düzeyinden tüketiciye ulaşıncaya kadar çok özellikli bir sektör, buna eczacının hakim olması lazım. Bu sürecin sadece bir aşamasında kalmamalı eczacı. Tüm aşamalarına el atsin diyoruz. Hammadde üretiminden, tüketicinin eline geçinceye kadar eczacılık süreci devam ediyor sanıyorum. Bizim işletmecilik bazında olaya yaklaşımımız alış satış düzeyinde bir işletmecilik pazarlamacılık anlamında değil. Zaten eğitimin önemini vurgularken de bunu öğretmeyi bu yeterli mi? Yetersiz mi? Kaç saat tabii sizin öğretim programınız içinde nelerden hangi derslerden fedakarlık edebileceğinize bağlı bir olay. Bunu biz bilemeyiz fakat bu işletmecilik eğitimi içinde de kooperatif işletmeciliğin özellikle yer alması gerektiğini düşünüyoruz. Çünkü söylediğim gibi sosyal ve ekonomik işlevi bir arada görür eczacı. Yani sosyal sorumluluğu fazladır ama eğer ekonomik açıdan güçsüz ise sosyal sorumluluğunu yerine getiremez.

Diğer ek sorunuza gelince; eczacı işletmeci değil, ama işletmeciler eczacı oluyor. Ben bunun için bunu öneriyorum. İşletmecilerin eczacılık yapmasına fırsat vermeyin. Niye veriyorsunuz? Siz biraz işletmeci olun, bir parça, tamamiyle işletmeci zihniyetiyle çalışın demiyoruz. Zaten kooperatifleşmenin anlamı bu. Ekonomik ve sosyal işlev, ikisi bir arada diyoruz. Siz ne diye işletmecileri eczacılığa sokuyorsunuz? Yani sorun orda. Bir boşluk var ki işletmecileri eczacı yapıyorsunuz. Yani eczacı enflasyonu varken, vardır derken, başka eczacılar türetiyorsunuz yani benim kastetmek istediğim olay buydu. Teşekkür ederim.

Dr. Ecz. Azmi KERMAN:

Teşekkürler. Hocam tamamlayın buyurunuz,

Ömer ERSOY

Sizin kastettiğiniz anlamda işletmecilik için ne kadar deneyime ihtiyaç vardır. Bu konuda bize yardımcı olmayacak mısınız? ben sizden bunu öğrenmek istiyorum. İlerde katılacağım dediniz.

Mine TEKELİ:

Evet, kooperatif işletmeciliği olarak en az haftada 3 saat önerebilirim şu pozisyonda ama tabii bu bir tartışma bazında anca şekil alabilir.

Yani karşılıklı düzeyde ayrı bir tartışma konusu oluşturacak bir konu yani kritik bir konu. Ama ilk aşamada bir haftada en az üç saatlik bir kooperatif işletmeciliği öneririm. Yani iki sene, en az iki sene. İki sömestir pardon. İki sömestir evet. Bir sömestir sanmıyorum, iki sömestir en az haftada üç saatlik tabii ön bilgilerim çerçevesinde bunu söylüyorum. Çünkü ecza sektörünün tümüne hakim birisi olamadığım için daha fazla bir şey şu aşamada söyleyemiyorum.

Dr. Ecz. Azmi KERMAN:

Evet, söz almak isteyen önce misafir arkadaşımız Nejat Vardar'a söz verelim. Sayın Domaç daha sonra size. Buyrun Sayın Vardar.

Ecz. Nejat VARDAR:

Ben Sayın Tekeli'nin söyledikleriyle ilgili küçük bir düzeltme ve bir katkıda bulunmak istiyorum. Biraz evvel, biraz da bilmiyorum bana sert gelen bir konuşma tonu içinde patente karşı çıkmayın, teknolojiyi ilerletin, öğrenin şeklinde bizlere öğütleri oldu. Mutlaka biz de bu çabanın içindeyiz. Hiç şüphesi olmasın. 6 milyar dolarlık bir araştırma maliyetinden söz ettiler sanıyorum bu yanlış bir bilgilenme olsa gerek.

Mine TEKELİ:

20 milyar dolar demiştim.

Ecz. Nejat VARDAR:

6 milyar dolar diye not almışım. Bilmiyorum hangisi doğru.

Mine TEKELİ:

20 milyar onu da biz sizin derginizden

Ecz. Azmi KERMAN:

Önemli değil, maliyet gerektiğini vurgulamak açısından,

Ecz. Nejat VARDAR:

300 milyon dolar gibi bir şey biliyorum. Sanıyorum orda bir yanlış bilgilenme var.

Mine TEKELİ:

Bilmiyorum sizin dergilerinizden edindiğim bir bilgi. Dergi yanımda, yani referans verebilirim.

Ecz. Nejat VARDAR:

Vallahi dergiyi bir görelim, arkadaşlarımızı uyaralım o zaman.

Mine TEKELİ:

Evet, yani sizin dergilerinizden toparlanmış bilgi. Eğer bir yanlışlık varsa bilemiyorum.

Ecz. Azmi KERMAN:

Sayın Tekeli bir ilaç bulmak için 250-300 milyon dolar civarında büyük para harcanması gerektiği söyleniyor. İlaç başına da 231 milyon dolar diye biliyorum.

Mine TEKELİ:

Yani o derginizde yer alan yazı ilk 20 milyar dolar yeni ilaç bulma, ilaç başına da 231 milyon dolar, kaynağı yanımda taşıyorum çantada. Yani büyük maliyet gerektiğini, onu vurgulamaya çalıştık. Ama kesin rakamlar ilacın türüne göre araştırmanın şeyine göre değişir. Bunlar değişken rakamlar ama bir fikir verme bazında sizin yayınlarınızdan edindiğim bilgiler bu.

Dr. Ecz. Azmi KERMAN:

Evet, Sayın Vardar devam edin.

Ecz. Nejat VARDAR:

Sayın hocam şimdi bu, ben 6 milyar net almışım. Yanlış almışım bunu. Türk lirasına vurduğumda 60 trilyon filan çıktı. Sıfırları yanyana getirerek zor hesapladım. Türkiye bütçesi ne kadar hocam? Evet, yani 60 trilyonluk bir harcamayı mı yapmamızı öneriyorsunuz, bu rakamlarla yeni bir ilaç keşfetme?

Mine TEKELİ:

Valla ben bu konuda çok umutsuz değilim. Büyük hedeflere ancak büyük atılımlarla, büyük umutlarla başlanır. Yani baştan pes edip, havlu atmayınız yani. Bu düzeyde örgütlenmiş bir kesimin, bu işin içine girmiş kesimin, baştan bu rakamlara bakıp da ürkeceğini ben düşünemedim. Zaten yani düşünmek de istemiyorum. Gerçekçi olursa da bunu beklemiyorum. Anmak da istemiyorum açıkçası. İyimserim yani.

Ecz. Nejat VARDAR:

Hocam, çok teşekkür ediyorum. Bize güven duymanız ayrıca bize onur verdi mutlaka.

Mine TEKELİ:

Tabii iyimserim bu konuda. O noktaya kısa bir sürede de gelinir yani. On senede bu düzeye erişmiş bir örgütlenme.

Ecz. Nejat VARDAR:

Hocam tabii, Türkiye'deki tüm ilaç cirosunu hesap edersek sizin verdiğiniz rakamlara erişmemiz için herhalde Türkiye'de insanların şu an kullandıkları ilacın 50 mislini kullanması veyahut da fiyatların çok yüksek olması gerekir.

Mine TEKELİ:

O konulara giremedik evet, dış satım olanağı, işte onlara fırsatımız olmadı. Uluslararası pazar derken bunu kastediyoruz tabii ihracata yöneleceksiniz, ihracat yani hocama da onu önerdim, zaten işletmecileri eczacı yapmayın, siz işletmeci olun. Başka yolu yok yani. Bu ecza mesleğinin ayakta kalabilmesi için, bu mesleğin meslek olarak onurlu bir çizgide tutabilmek için bunu yapma durumundasınız. Üreteceksiniz. Kendi ürününüzü, hammaddenizi, ilacınızı kendiniz yapacaksınız, bunun içinde uluslararası işletmeci olacaksınız, başka çıkar yolu yok.

Dr. Ecz. Azmi KERMAN:

Şimdi hocam müsaade eder misiniz? Sayın Vardar, şimdi sayın Tekeli mesleğimiz konusunda rakamsal olarak belki bazı yaklaşımları tam olmayabilir. Şunu vurgulamak istiyorum. Belli bir imaj vermek istediler anlayabildiğim kadarıyla, O imaj çerçevesinde sayın Vardar toparlarsanız sevinirim.

Ecz. Nejat VARDAR:

Zaten bir şey konuşmadım. Toparlayacağım tabii de izin verirseniz hemen toparlayayım.

Bir yanlış anlaşılma olmasını istemediğim için özellikle söz aldım. Teknolojiyi yakalayın, patente de karşı çıkmayın şeklinde bir mesaj verildi. Belki bu özellikle bir amaç güdülerek verilmedi. İnanıyorum buna. Ama biz zaten teknolojiyi yakalamaya çalışıyoruz, ama patente de fevkalade karşıyız. Nedenleri var. Türkiye'de yaşadığımız için karşıyız. Türkiye'de, Türkiye'nin böyle bir teknolojiyi üretmesi çok uzaklarda olduğu için karşıyız. Eğer bir Japonya Eczacılar Birliği, olsaydık, New-York Eczacı Odası olsaydık patentin yanında olabilirdik. Dolayısıyla atın önüne arabayı bağlamak istemiyoruz. Türkiye'yi önce belli bir ekonomik seviyeye teknolojik seviyeye getirelim. Ondan sonra da patenti oturup tartışalım diyoruz.

Şu anki koşullarda patenti tartışmak yanlıştır diyoruz bu bir yanlış anlama olmasını istemediğim için bu konuda arkadaşlarıma küçük bir katkıda bulunmak istedim Teşekkür ederim.

Dr. Ecz. Azmi KERMAN:

Teşekkür ediyorum sayın Vardar. Sayın Tekeli patent konusunda çok duyarlıyız biz.

Mine TEKELİ:

Ben onu hissettiğim için, ama şu var şimdi, Türkiye ekonomisi artık entegre oluyor. Sınırlar şeffaflaşıyor, kalkıyor ve bundan Türk ekonomisinin öbür sektörleri de payını alıyor. Şimdi biz tabii eczacılık sektörü özellikli bir sektör. Özel bir istihdam ister. Ama bu patent yasasına karşı çıkış, direniş bir yerde pes edecektir. Yani dünya koşulları bunu öneriyor. Ben değil. Ben şey yapmak, dikkat çekmek istiyorum, yani siz haklısınız, haksızsınız tartışmasına girmiyorum. Ama bu gerçekte yüzyüze geliyorsunuz, geleceksiniz. Eninde sonunda bunun kaçıışı yok diyorum. Yani uluslararası bütünleşme süreci dediğimiz olay 1980'lı yıllardan sonra artık girmiştir. Bitmiştir olay. Uluslararası şirketler pazarları kapma yarışındadır ve girmişlerdir ve

son derece saldırgan çalışmaktadırlar. Yani bu gerçektir. Bu korkmakla bu işin yada başka yollara sapmakla kaçısı yok yani. Yakalanacak, bu Türk eczacılık kesimi bu işe yakalanacak. Ben şunu söylemeye çalışıyorum ama er yada geç bir aşamalı yakalama olur. Bir sindirerek yavaş yavaş olur. Yani aniden yüzyüze gelmek istemiyor olabilir. Ama bu bir gerçektir. Buna eczacılık sektörü kendini hazırlama durumundadır diyorum. Ben buna işaret ediyorum.

Dr. Ecz. Azmi KERMAN:

Çok teşekkür ediyorum, Sayın Domaç buyrun.

Ecz. Mehmet DOMAÇ:

Patent konusu tabii çok tartışılacak kongre içerisinde. Sayın Tekeli, vakit olabilseydi kongrede patentle ilgili iki tane de tebliğ var. Patent ile ilgili çok önemli bir konu, eczacılık için ilaç için, ülke için patenti kimse yadsıamaz biliyoruz. Neden. İnsanlar buluş yapıyor, karşılığını almayı değerlendirmeli ama onun karşısında o buluşun parasını kim ödüyor? Ödeyen insanların hakkı yok mu? O hakkı kim koruyacak, yani o buluşun parasını ödeyen insanların hakkını kim koruyacak. İşte burdaki bu ikileme çok dikkat çekmek lazım. Şu anda Türkiye, Türk insanı o uluslararası tekellerin buluşlarının parasını kısmen olsa ödüyor. Buluşlarının parasını ödüyor. Ama vahşice mi ödemeli. Bu zamana kadar geciktirilmiş ilacın patent kapsamına alınmaması geciktirilmiş. Vahşice mi ödemeli? Bu dengeyi çok iyi bulmak lazım. Bir patent sadece bizim sorunumuz değil, bu ülkenin sorunu. Ülkenin alt yapısı sorunu. Onu çok iyi ortaya koymak lazım. Sayın bilim adamlarımız da burdalar. Türkiye'de bir tekararştırma kurumu var, o da TÜBİTAK. Yani bir tek gerçek anlamda ülkenin araştırma kurumu TÜBİTAK. Şimdi TÜBİTAK'ın başkanı diyor ki bu ülkede araştırmaya ayrılan pay milli gelirin %0 3'ü, gerçek araştırma yapabilmek için mili gelirden %1'lerin üstüne çıkmak lazım. Gerçek

araştırmaları ortaya çıkarabilmek için. İşte bu imkanlar Türkiye'de yaratılırsa ki araştırmanın verimi de %2.5'lerde ortaya çıkıyor. Bu imkanlar bu ülkede yaratılırsa ve Türkiye'de de ilaç bulunacak seviyeye gelirse ve Türk insanı da bunları bir başka ülkelere satabilir duruma gelirse o zaman patenti oturup konuşuruz, tartışırız ve bu ülke için onun gerçek anlamda değerlendirmesini yaparız. Üniversitelere bakıyoruz, bilim çevrelerine bakıyoruz. Henüz bu hazırlık içerisinde değiller. Öğrenci pratiklerine para ayıramıyor niversiteler. Şimdi burdan yetişmesi lazım, çalışmaların, burdan üretilmesi lazım. Yoksa bulunan ilacın dünya ülkelerine satıp onun karşılığının çok büyük ölçekte alınması değil olay. Yani konuya çok daha geniş bir boyuttan bakmak gereksinimi var. Bir yanlışlık dedi arkadaşım, doğru.

Türkiye'nin ilaç pazarı 1 milyar dolar. Türk ilaç pazarı 1 milyar dolar. Bu ilaç pazarından siz ne pay ayıracaksınız. Nasıl pay ayıracaksınız? Böyle bir pazarda yaşıyoruz biz. Ya insanlara zorla ilaç yutturacağız bu pazarı genişletmek için veya önümüzde bir takım çalışmalar var ki o çalışmalar çok uluslu tekeller tarafıdan yapılmak isteniyor. Herkese reçetesiz ilaç alma imkanı sağlayacağız ve onu reklamlarla falan destekleyeceğiz. İşte bu durumlar kongrenin içerisinde tartışılacak. Ben teşekkür ediyorum.

Dr. Ecz. Azmi KERMAN:

Ben de katkılarınız için teşekkür ediyorum. Değerli arkadaşlarım, Sayın Tekeli'ye başka sorusu olan var mı? Sayın Niksarlı'ya sorunuz var mı efendim. Bir soru var önce isterseniz onu yanıtlayın. Sayın Niksarlı sizi de alalım lütfen buyrun sayın Can bey.

Can Bey:

Teşekkür ederim. Bir takım sivil toplum örgütlerinin git gide etkinliğini yitirdiğini belirttiniz. Bunun dünya genelinde mi yoksa Türkiye leğinde mi olduğunu öğrenmek istiyorum. Eğer dünya genelindeyse

bilhassa nedenlerini öğrenmek istiyorum. Çünkü Türkiye genelindeyse bunun az çok nedenlerinin farkındayız. Yani iş yine gelip siyasete dayanıyor. Fakat dünya genelinde bir takım sivil kurumların etkinliğinin eksilmesi demokratikleşme süreciyle bana biraz ters göründü. Dünya demokrasiye giderken, demokrasiye ulaşmaya çalışırken demokratik açılımlarını genişletirken birden sivil toplum örgütlerinin etkinliğinin zayıflatması çelişki gibi göründü bana. Bu konuyu açmanızı rica ediyorum özellikle. Teşekkür ederim.

Dr. Ecz. Azmi KERMAN:

Biz de teşekkür ederiz, buyrun sayın Niksarlı.

Muammer NİKSARLI:

Efendim iki soru var. Bir tanesi yazılı. Ecza koop. örgütlenmesiyle ilgili, bölge birlikleri kurulmadan Merkez Birliği'nin Kurulması işte doğru mudur? Şeklinde.

Tabii bütün birliklerin merkez birliğinin kurulması için tüm birliklerin kurulması beklenmez. Yani o beklendiği zaman belki o çok uzun zaman alır. 7 tane birlik kurulmuşsa, yasal olarak merkez birliğini kurmanın zamanı gelmiş demektir.

Önemli olan belki merkez birliğinin kurulması diğer birliklerin kurulmasını da hızlandırır şeklinde düşünmek lazım. Bence tümünün 7 tane birlik kurulduktan sonra hemen merkez birliğini kurmak yanlış bir yaklaşım değil kanımca. Birlik kurulmamış bölgelerin birliğinin kurulmasını hızlandırır düşüncesindeyim.

Şimdi arkadaşımın sormuş olduğu, dünyada ve Türkiye'de sivil toplum örgütlerinin, örgütlerin etkisi giderek azalıyor, ifademe karşı sorduğu soruyu bunu çok uzun tartışmak gerekiyor. Ben size şöyle bir şey söyleyeyim. Şöyle bir iddia var. Dünyada üretim fonksiyonları değişiyor hızla. Yani o kar oranları, emek sermaye formülleri ilişkileri

değişiyor. Şöyle bir şey var. Son on yılda Japonya'da enerji kullanımı artmadan, insan gücü kullanımı artmadan hammadde kullanımı artmadan, üretim iki kat artıyor. Şimdi biz oturup her şeyi yeniden düşünmek zorundayız. Eğer bu böyle oluyorsa sendikacılığı da yeniden gözden geçirmek zorundayız. Kooperatifçiliği de yeniden gözden geçirmek zorundayız, Dünyada kaynaklanan bir şeyden olumsuz birşeyden biz daha çabuk etkileniyoruz. Gazeteciler söyleyeyim isterseniz o zaman ismini söyleyeyim. ben bir gerçeği söylüyorum o zaman bu isterseniz bir başka şekilde tartışalım. Hürriyet Gazetesi'nde de bu senenin sonunda sendikalaşma bitecek ve Türkiye'de gazeteciler sendikasız olacak. Ne anlama geliyor bu. Yani toplumun hangi kesimi bu sendikacılar. Herhalde sizden benden hepimizden daha farklı önde toplumu yönlendirmek kamuoyunu oluşturmakla yükümlü daha değişik bir kesim. Bunlar eğer sendikanın faydasına inanmadıkları için mi sendikasızlaşıyorlar. Yoksa bir başka güce mi yeniliyorlar. Yoksa kendilerini bir değişime uyduramadılar mı? Yani bir toplumsal dünyada olan değişim o değişimin Türkiye'ye yansımaya mı uyduramadılar acaba? Ama bu bir gerçek. Üretim fonksiyonlarının değişmesi herşeyi etkileyecektir. Evet dünya genelinde bir Japonya örneğini açık verdim size. Bu açık seçik yazılıyor. İşte ciltler yazılıyor. Üretim fonksiyonları değişti. Nasıl oluyor da önce üretimi nasıl tarif ederdik, karı nasıl tarif ederdik. O eskiden öğrendiğimiz o tariflerin hepsi allak bullak oluyor şimdi. Nasıl oluyor da enerji kullanımı değişmeden, insan gücü istihdam değişmeden, istihdam artmadan, hammadde girdisi artmadan üretim iki kat artıyor. Yani bunları oturup artık yani şaka değil şapkayı koyup, işte arkadaşımız biraz önce söyledi sayın başkanı Türkiye'nin araştırmaya ve geliştirmeye kaynak ayırmasının yanısıra herşeyden önce biraz da dünyayı izlemeye önce bir kaynak ayırabilirsek yani dünyada olup biteni izlemeye kaynak ayırıp ta onu bir yakından izleyebilirsek ki ondan sonra herhalde Amerika'yı yeniden keşfetmeye gerek yok. Önce dünyada olup biteni

bileceğiz, yakından izleyeceğiz ki onlardan farklı birşeyi geliştirelim. yeni bir şeyler şey yapın, yoksa dünyada bulunmuş birşeyi tekrar Türkiye'de bulmanın alemi yok. Dünyayı izlemek konusunda da biz oldukça geriyiz. Bunun için başka birşey söyleyemem. Ama benim izlediğim dünyada bu hızlı değişim var. Türkiye'ye çok hızlı yansıyor.

Dr. Ecz. Azmi KERMAN:

Yalnız özür diliyorum Sayın Niksarlı ama siz şöyle demek istemiyorsunuz yani bu yanlış algılanmasın. İnsanlar örgütlenmeli ve sivil toplum demokrasi üzerine bir baskı unsuru olarak görev yapmalı. Bunu söylüyorsunuz değil mi? Sizin de bu konuda zannettiğim kadarıyla bir çelişkiniz vardı değil mi?

Muammer NIKSARLI:

Hayır.

Dr. Ecz. Azmi KERMAN:

Muammer Niksarlı onu söylemiyor.

Muammer NIKSARLI:

Bizim kendi işlemimizi, kendi yaklaşımlarımızı buna göre değiştirmemiz lazım. Bakın bir grup Türkiye'de bir grup bunu yakından izleyemediği için kendini buna uyarlayamadığı için bir grubun Türkiye'deki önemli bir kesim sendikasızlaştı şu anda. Yani onlar nasıl bir sendikacılık yapmıştır. Buna bir bakmak lazım. Şimdi kooperatiflerin görevi şu herhalde eğer şurda olursak bu da elimizden gidecek. Ecza Koop.'un görevi sadece ortaklarına ecza-koop. ortaklarını sadece depocuların şeyinden, tasavvutundan kurtarmak olursa ecza koop. orada kalır. Gününde ecza koop. o bir geri planda kalır o iş ve ecza koop. işlemini etkinliğini yitirir. Konut koop. görevi sadece ortaklarına daha ucuz ve daha iyi bir konut sağlamak olursa o da orda işi bitirir.

Çünkü mesele konut kooperatifçiliğinden Türkiye'de kent kooperatifçiliğine dönüşmek zorundadır. Dönüşme temayülündedir. Oraya kenti kooperatifçiliğine işin girdiği zaman o zaman ne geliyor gündeme biliyor musunuz? Türkiye'nin sorunu kentleşme değil. Kentleşme olduğu gündeme geliyor. Pekii kooperatiflerin kentleşme olgusu içindeki görevi ne olmalıdır? Neyi üstlenmelidir? Yani şu anda ben size bir şey söyleyeyim. İstanbul kent değil, Ankara'da kent değil. Türkiye'nin küçültülmüş birer modeli. Şurada 1-2-3 km etrafımızda tüm Türkiye var. Çankırı mahallesi var, Yozgat mahallesi var, Kars mahallesi var. Burası kent değil, eğer Urfa'yı buraya taşımışsak yanımıza İstanbul kent olmamıştır. Yani kentin kedine has bir yaşam biçimi var. Kentin kendine has bir kültürü var. Kentte yaşamının bir maliyeti var. Kentli olmanın bir farklı davranış biçimi var. Şimdi eğer biz konut kooperatifçileri olaya salt işte 7 kişiyle bir kooperatif, işte 100 kişiyle bir arsa toplu konuttan başıra çağıra kredi, başını gözünü kıra kıra en iyisi üç senede en kötüsü de 7-8 senede insanları konut sahibi olmak gibi meseleye baktığımız zaman bu elden gidecek. Çünkü birisi kalkar, bizden daha ucuza, bizden daha hızlı, bizden daha kaliteli, daha bir uzun vadeli konut yapmaya kalktığı zaman bizim işlerliğimiz ortadan kalkar. Yani olaya, bakışımızı değiştirmek genişletmek zorundayız. Bir de dünyadaki değişimi yakından izleyerek ona kendimizi entegre etmek zorundayız. Biraz şekil değiştirmek zorundayız.

Benim söylemek istediğim yoksa, sivilleşmeden vazgeçmek, bunun karşısı sivilleşmeden vazgeçmek değil, yani sivil kurumlar kendilerini bu değişim karşısında duyarlı olmak zorunda. Göstergeler böyle ben onu sıkılarak söylüyorum. Açıklamakta da sıkıntı çekiyorum ama olay ortada işte Türkiye'den size bir örnek verdim. İşte Japonya'dan ikinci örnek verdim. Veyahut da okuduğum kitapları da sizlere isterseniz göndereyim. Teşekkür ederim.

Dr. Ecz. Azmi KERMAN:

Katılımcılara çok teşekkür ediyorum. Özellikle Ankara'dan kalkıp buraya gelen değerli Niksarlı'ya da teşekkürlerimi bir kez daha yeniliyorum.

Hepinize saygılar sunuyorum.